

1. במדבר פרק כג

(יח) וַיֵּשָׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר קוּם בֶּלְק וּשְׁמַע הָאֲזִינָה עָדִי בְּנֹ צֶפֶר:
(יט) לֹא אִישׁ אֶל וַיִּכְזָב וּבֶן אָדָם וַיִּתְּנָחַם הֵהוּא אָמַר לֹא יַעֲשֶׂה וְדָבָר לֹא יִקְיָמָה:
(כ) הִנֵּה בָרֶךְ לְקַחְתִּי וּבָרֶךְ לֹא אֶשְׁיָבָה:
(כא) לֹא הִבִּיט אָנֹכִי בַּעֲקֵב וְלֹא רָאָה עָמַל בְּיִשְׂרָאֵל הִי אֶלְהִי עִמּוֹ וַתְּרוּעַת מִלָּחָם בּוֹ:
(כב) אֶל מוֹצִיָּאֵם מִמִּצְרַיִם כְּתוּעַפֶּת רָאִם לוֹ:
(כג) כִּי לֹא נָחַשׁ בַּעֲקֵב וְלֹא קָסַם בְּיִשְׂרָאֵל כָּעֵת יֹאמַר לַעֲקֵב וּלְיִשְׂרָאֵל מָה פָּעַל אֵל:
(כד) הֵן עִם כָּלְבִיָּא יָקוּם וְכֹאֲרִי יִתְנַשֵּׂא לֹא יִשְׁכַּב עַד יֵאָכֵל טָרֶף וְדָם חֲלָלִים יִשְׁתֶּה:

2. בכור שור במדבר פרק כג

(כד) הֵן עִם כָּלְבִיָּא יָקוּם - כלומר, אתה היית סבור להשפילם, לא כן אלא יתנשאו ויתגברו כלביא וכאריה.

3. העמק דבר במדבר פרק כג

(כד) הֵן עִם כָּלְבִיָּא יָקוּם - שהוא גבור בטבעו: וכארי יתנשא - ארי יש לו טבע התנשאות הנפש, שעל כן מכונה בשם מלך החיות, וזה מועיל לו הרבה להפיק רצונו יותר מכפי כחו גם כן, באשר אינו רוצה שיגרע כבודו, אם לא ימצא ידו לעשות מה שהחל או מה שראוי לפניו שיחוש לכבודו, וזהו ברכת ישראל לבד שמתגבר בטבע, עוד כארי יתנשא - ינשא נפשו בכבוד המעלה כשנכנס למלחמה, עד כי זה וזה גורם אשר לא ישכב וגו':

4. משך חכמה במדבר פרק כג

עם כלביא יקום - שהלביא כששוכב אינו ניכר מאומה, וכשיקום רואים מי הוא. כן העם הזה, הלא היו עבדים, שאפילו על אנשי ביתם לא שלטו, ופתאום "כלביא יקום וכארי יתנשא" (שאין העזר מהשתתפות ממלכות אחרים, רק מעצמם, וכמו הארי שאינו קורא זולת לו לעזרה). ראו "מה פעל השם" ברוך הוא, כי אין זה סידור טבעי, רק השגחה פרטית מאלקי כל... וזה שהקדים תחילה "אל מוציאם ממצרים... כי לא נחש ביעקב ולא קסם בישראל", שאין בפלאים של ישראל שום נחש או קסם, רק כוח השי"ת.

5. מדרש משלי פרשה כ

אמר רבי לוי שבעה שמות נקראו לאריה, ואלו הן: ארי, כפיר, לביא, ליש, שחל, שחץ. ארי כמשמעו שהכל מתייראין ממנו, כפיר שכל מי שרואה אותו כופר בחייו, לביא שהוא חוטף לבבות בני אדם, ליש שבשרן של בני אדם כלא יש בשיניו, שחל שהכל שוחל מלפניו, שחץ שהוא משחץ בשיניו.

6. אור החיים במדבר פרשת בלק כג פסוק כד

(כד) הֵן עִם - אומרו "הן", על דרך אומרים ז"ל (שבת קיט ב): מלאך רע עונה אמן בעל כורחו, שבלעם עצמו אמר "הן" - כן יהיה, עם זה כלביא יקום וכארי וגו', ואומרו "כלביא" - פירוש, קימתו ראשונה אינו כשאר העולם שבתחילה להיותו חסר התלמדות המלחמה לא יעשה גבורות, אלא כלביא יקום ויעשה נפלאות, כמו שכן היה שהגם שמעודו הוא שבוי בבית הבור מעונה בסבל אנוש, אעפ"כ כצאתו את העיר הפליא

עשות בסיחון ועוג, אמר עוד "וכארי יתנשא" - פירוש, על דרך אומרים ז"ל (שם עז ב): "ג' כל זמן שמזקינין מוסיפין כח: ארי" וכו', והוא אומרו "יתנשא" שהוא מתנשא ורם בכחו, שהגם שיעברו עליו כמה מלחמות, לא מפני זה יהיו נחלשים אלא הולכים ומתגברים:

עוד ירצה, שמלבד כח אשר עשה ה' בהם, עוד יהיה בעיני כל האומות במדרגה גדולה לפחד מהם, כאומרו (יהושע ב') "וגם נמוגו" וגו', והוא אומרו "כלביא יקום" זה בערך גבורתו, ובערך מה שיהיה נחשב בעיני העולם "וכארי יתנשא", פירוש יותר ממה שהוא, יהיו מנושאים בעיני העולם:

7. רבינו בחיי בראשית פרק כה

וכן בזכות האבות לא נשלמה כוונת המן שבקש להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים, והקב"ה הפך את עצתו ונתהפך עליו, שנאמר: "ונהפוך הוא", וכן בלעם בקש לקלל את כל ישראל ונהפך עליו, שכתוב (דברים כג, ו): "ויהפוך ה' אלהיך לך את הקללה לברכה", וזהו שאמר הנביא (ישעיה נד, יז): "כל כלי יוצר עליך לא יצלח", וכן דרשו רז"ל (תנחומא תולדות ד), אמר לו אדריאנוס קיסר לרבי יהושע בן לוי: גדולה כחה של כבשה שעומדת בין שבעים זאבים! אמר לו: גדול הרועה שמצילה מידם ומשברם לפניו, שנאמר: "כל כלי יוצר עליך" וגו'. ובאור הדבר על העכו"ם שיאבדו מן העולם, וכענין שכתוב (ירמיה ב, ג): "קדש ישראל לה' ראשית תבואתה כל אוכליו יאשמו רעה תבא עליהם נאם ה'", וכן מצינו בכל אותן שבאו להרע לישראל שלא הצליחו ונאבדו בסוף, כגון: פרעה, עמלק, סיסרא, סנחריב, נבוכדנצר, טיטוס ואדריאנוס, וכיוצא בהן. ולכך המשיל ישראל לקדש שהיא התרומה, כי כשם שהתרומה נקראת קדש ואם אכל ממנה זר חייב מיתה, כן הזרים האוכלים את ישראל עתידים שיכלו מן העולם זהו: "כל אוכליו יאשמו".

8. רש"י במדבר פרק כג

(כד) הֵן עִם כָּלְבִיָּא יָקוּם וגו' - כשהם עומדים משנתם שחרית, הן מתגברים כלביא וכארי לחטוף את המצות, ללבוש טלית לקרוא את שמע ולהניח תפילין: לא ישכב - בלילה על מטתו עד שהוא אוכל ומחבל כל מזיק הבא לטרפו. כיצד? קורא את שמע על מטתו ומפקיד רוחו ביד המקום, בא מחנה וגייס להזיקם, הקב"ה שומרם ונלחם מלחמותם ומפילם חללים.

9. רבי אליהו מזרחי במדבר פרק כג פסוק כד

(כד) המקרא הזה אינו כמשמעו, שהרי כל האמור אינו אלא ספור שבחם בתורה ובמצות וחבת המקום עליהם, לפיכך דרשו רז"ל גם המקרא הזה על קיום המצות, על דרך (אבות ה, כ): "הוי עז כנמר וגיבור כארי לעשות רצון אביך שבשמים".

10. שם משמאל דברים פרשת כי תבוא

וכן אמר הכתוב: "הן עם כלביא יקום וכארי יתנשא", ופירש רש"י שעומדין משנתן שחרית וחוטפין המצוה כו', וזה מורה על גודל ההשתוקקות להמצוה. וזה לא נמצא אצל אומות העולם רק אצל ישראל, שהפנימיות שלהם היא טובה, וע"כ בלעם שצפה וראה מעלת ישראל שיבא אותם בזה שלא נמצא אצל זולתם.

11. שפת אמת במדבר פרשת בלק

וכן בפסוק: "הן עם כלביא יקום" - פירוש שיש לבניי התחדשות בכל יום, כמ"ש "אשר אנכי מצוך היום" - בכל יום כחדשים. וכמו שבניי מקבלים מלכותו יתברך בכל יום, כן הקב"ה בוחר בבניי בכל יום, כמ"ש "הבוחר בעמו ישראל", ולא אשר בחר, רק (אלא) בכל יום מתחדש אהבת ה' לבניי, ואין שום אומה שיש להם כח בהתחדשות רק בניי.

12. אגרות הראיה כרך בתקעא

האומה בכללה, עם כל גדלה וחסנה הרוחני, עם כל גאון נשמתה, לא תוכל בשום אופן להיות מצטמצמת רק בהעוגה הצרה של חלומו של ד"ר הרצל ז"ל, עם כל יפיו ועזו, לפי הערך. הציוניות, המעשית, והעיונית, הפוליטית והדפלומטית וכל ענפיה יחד, כמו שיצאו מן הכח אל הפועל עד היום, יש בהם ענינים נשגבים ונעלים, שאנו נקראים ממעמקי הווייתנו הישראלית לתמכם בכל כחותינו הגשמיים והרוחניים, אבל כל אלה יחד אינם כי אם הגוף הציוני. אבל קרואים אנו מיד לזרוק את הנשמה בהגויה המוחטבת הזאת, כדי שתהיה ראויה באמת לשמה, באופן שתרכש לה מיד ולדורות את אותו כח המושך הגדול, שיהיה יכול למשוך את האומה כולה אליה, מגדולם עד קטנם, מכל המפלגות, השדרות, הסיעות, והפיזורים השונים, ושיתן לעולם את אותו המושג, שמקור הציונות, הוא המקור הקדוש העליון, התנ"ך, נותן לה, בכל העומק וההוד המסורתי. לא הד קול, שעם שנאו בעולם, הולך לבקש לו מקלט בטוח מרודפיו, לבדו ראוי להשיב לתנועת עולמים זו את חייה, אלא שגוי קדוש, סגולת העמים, גור אריה יהודה, נעור מתרדמתו הארוכה, והנה הוא הולך ושב אל נחלתו, אל "גאון יעקב אשר אהב סלה".

13. מדרש זוטא שיר השירים פרשה א

שבעים שמות קרא לישראל, ואלו הן: ישראל, ישרון... יהודים, עברים, אריה... נקרא אריה, שנאמר: "הן עם כלביא יקום".

14. שיחות הרצי"ה פרשת בלק סדרה ב

זיווג הלבניא והלביאה - הראייה החריפה הזאת נמשכת לאורך הדורות עד "כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל אל", ועד תיאור "אשר יעשה העם הזה לעמך באחרית הימים". התגלות עם ישראל תביא את הגויים לפחד ממנו. במשך הגלות התרגלנו להיות פחדנים. עכשיו מתחלפים במעט היוצרות ברוך השם, והגויים הם הפחדנים, הם מפחדים ממלכות ישראל, מצבא ישראל, מעוצמתנו התרבותית והמדעית האדירה במזרח התיכון וכו'. יש ביטוי מיוחד במסכת סנהדרין על המצב הנורא והאיום שיופיע בימות המשיח. חזרת השכינה לציון תתגלה גם באומץ ובגבורה של מלכות ישראל - גבורה רוחנית וקדושתית, ומתוך כך גבורה צבאית. מלכות ישראל מתבלטת באופן מיוחד במלכות יהודה - "גור אריה יהודה"!

והנה הגלות היא מצב של פירוד, ולעומתה התהליך ההיסטורי האלוהי של חיסול הגלות וחזרת השכינה לציון היא זיווג קודשא בריך הוא ושכינתיה. במצב הנורא הזה של חזרת הזדווגות הלבניא והלביאה, מי יוכל להתקיים?! "אוי מי יחיה משמו אל" - "אוי לה לאומה שתמצא בשעה שהקב"ה עושה פדיון לבניו. מי מטיל כסותו בין לביא ללביאה בשעה שנוזקין זה עם

זה?! (סנהדרין קו ע"א). "אוי מי יחיה משמו אל", מי יכול לעמוד ולהתקיים בזמן המשימה הזאת. העולם יזדעזע כשיתגלה מה פעל אל. "כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל אל", בהתגלותו במדרגתו: יעקב, ובמדרגה היותר עליונה - ישראל. חזון זה נמשך מהגאונות העל עולמית של בלעם עד כדי שייכות להנהגה האלוהית של רבונו של עולם. האישיות הגאונית הזאת הגיעה למצב של חלות נבואה בעל כרחו. "ונתתי דברי בפיו" - בכפייה, וברוך השם דבר ד' שבפיו מופיע בענין של נצח ישראל.

15. הרב משה צבי נריה זצ"ל

ירושלים לא נתחלקה לשבטים - ויורשה לי להביא כאן דברים, שבעזרת השם זכיתי לאומרם בפני אסיפת המורים והמנהלים של בתי הספר בירושלים, שהתקיימה באולם העיריה - יומיים אחרי שחרור העיר העתיקה - באור ליום ו', ערב שבת קודש, ראש חודש סיוון תשכ"ז: "בין ההגיים והתחושות של הימים הגדולים האלה, מסתמנת גם שאלה-תמיהה: מדוע לא נתן הקב"ה את ירושלים בידנו אז, בתש"ח, ובמה זכינו שהיא תוחזר לנו עתה? באורח פלא, כלל לא בדרך הטבע, היא נשמטה מידינו אז, ושוב באורח פלא, מעבר להגיון, היא ניתנה לנו, היא הוגשה לנו עכשיו. התשובה לכך רמוזה לנו בסוד שיח של חכמי קדם. על ירושלים נאמר בתלמוד הירושלמי: "כעיר שחוברה לה יחדיו - עיר שמחברת ישראל זה לזה" (ירושלמי בבא קמא פ"ז, הל' ז'). ובצורה אחרת נשנה הדבר בתלמוד הבבלי: "לא תוכל לזכות את הפסח באחד שעריך - לא אמרתי אלא בשעה שכל ישראל נכנסין בשער אחד" (זבחים קיד, ב).

אכן, לפני תשע עשרה שנה פרץ הפלמ"ח דרך שער ציון, ואילו חיילי אצ"ל עמדו לפרוץ דרך שער שכם. מפולגים ומפורדים היינו. אילו הצלחנו אז, היו "שנים אוחזין" בירושלים, וכל אחד היה אומר "כולה שלי". ירושלים היתה הופכת למקור של פירוד, לסיבה של מריבה ומדון. סלעי ירושלים היו הופכים לסלעי מחלוקת, ואילו ירושלים - "לא נתחלקה לשבטים" (יומא יב, א), היא ניתנה לעם ישראל כולו. ומקרא מלא הוא: "שאלו שלום ירושלים", ירושלים באה להרבות שלום בעולם. ולכן: רק עתה, כשנכנסנו כולנו דרך שער אחד - שער האריות - "הן עם כלביא יקום וכארי יתנשא", רק עתה כשכולנו מאוחדים, כשבראשנו עומדת ממשלת ליכוד לאומי, כשצבאנו הלוחם הוא צבא אחיד - צבא הגנה לישראל, כשמאחורינו עומדים בלב אחד כל אחינו אשר בתפוצות הגולה, רק עתה זכינו למאורע הגדול: המחזיר שכינתו לציון החזיר לנו את ירושלים!

ומופלאים הדברים המובאים בפירוש הרד"ק על הכיבוש הראשון של ירושלים: "ובדברי הימים נאמר וילך דוד וכל ישראל - לפי שהיתה קבלה אצלם כי ציון ראש ממלכת ישראל, ולא ילכוד אותה אלא מי שיהיה מלך על כל ישראל" (שמואל ב', ה' ו'). כיבוש ירושלים תחילת ראשיתו באיחוד שבטי ישראל, ואף ראשית אחריתו בברכת אחדות האומה. ככל שנמשך להיות מאוחדים-מלוכדים, תהיה ירושלים כולה שלנו - "ואני אהיה לה נאום ד' חומת אש סביב" (זכריה ב', ט'). ועם הקמת האיחוד השלם, איחוד גוף האומה עם נשמתה "קדש ישראל לד'" (ירמיה ב' ג) - יוחזר לנו גם מה שטרם הוחזר: "והיתה ירושלים קודש וזרים לא יעברו בה עוד" (יואל ד', יז).